

wensch ik het dan met zekere bescheidenheid gedaan te hebben. . . (12 April 1855).

„De daguerrotype van Spanier of Bukman vond ik onverbeterlijk,” schrijft Tollens 25 Mei 1855. „Of men die later bedorven heeft, is mij onbekend. Maar wat de gravure van Sluyter betreft, die gij uitstekend noemt, 't is het erbarmelijkst portret, dat er ooit van mij gemaakt is. „Wel foei, riep mijnne kinderen, dat is afzigtelijk”, en ieder, dien ik het heb laten zien, trok er met een glimlach de schouders voor op. . . 't Spijt mij (maar ik moest mijn gevoelens te dezen aanzien even als dat omtrent andere bijzonderheden, voor mij zelve houden) — 't spijt mij zou ik anders zeggen, dat de daguerrotype niet door den bekwamen teekenaar van Spanier op steen gebracht is, zooals ik dacht dat de intentie was. De wat minder lagchende afbeelding dan de vorige zou een onverbeterlijk portret hebben kunnen opleveren”¹⁾.

De gravure werd echter toch voor de kleine editie gebruikt, wat Tollens spijt (die echter de laatste proef had goed gekeurd, zooals we hieronder zullen zien)²⁾. . . „Men wil algemeen, dat ik er zoo norsch en terugstootend niet uitzie. Ik had gehoopt dat bij de nette editie, het zeventiende portret, dat er is bijgevoegd, het best geslaagde geweest zou zijn. Doch het zij zoo! Op onzen leeftijd mag men geen pretentie op flatering maken . . .” (25 Febr. 1855).

Behalve het ongeduld over de langzame uitgave der nieuwe editie, benevens de spijt over het z. i. leelijke portret, kwam er nu nog bij dat dit portret apart verkrijgbaar werd gesteld. „Het spijt mij, mijn Vriend! dat ik na onze jongste en vriendschappelijke correspondentie verplicht ben U een andersoortigen brief te schrijven. 'k Heb met verwondering en leedwezen gezien, dat gij het deerlijk mislukt portret ook afzonderlijk en in verscheiden formaten verkrijgbaar stelt. — Gij hebt wel eens over min belangrijke zaken mijn opinie gevraagd, waaromtrent ik echter nooit mijn gevoelens heb willen doen gelden, maar ter dezer zake hebt ge mij ten eenen-

1) Alle drie daguerreotypen van Tollens zijn nog in de collectie; waar de potlood teekening van Kayser gebleven is, is mij nog niet bekend. 2) De met de handteekening van Tollens voorziene laatste proef is nog voorhanden.